לח: השוחט פרק שני חולין

עין משפט נר מצוה

קיח א מיי' פ"ג מהל' חיפורי מזבח הל"ד:
קיט ב מיי' שם הל"ה:
קכ ג ד ה מיי' שם הלכה ד:
קכא ו מיי' פ"ד מהל' מאכלות אסורות הל"ד סמג לאוין קנב טוש"ע יו"ד סי' ח סעי' ח:
קכב ז מיי' פ"ג מהל' שחיטה הל' כג סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' ד סעיף ג:
קכג ח מיי' פ"ד מהל' פסולי מוקדשין הלכה ח:
קכד ט מיי' פ"ג מהל' שחיטה הל' כג סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' ד סעיף ג:

תורה אור השלם

ו. שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה': ויקרא כב כז

רבינו גרשום

פרט לכלאים שהוא מן האיל ומן העז דבעינן כבש ממש: או עז פרט לנדמה. כלומר שאינו דומה לאמו: פרט ליוצא דופן בן פקועה שאינו יוצא דרך בית הרחם שאינו נולד בדרכו: האי יתום היכי דמי [כו'] אלא דמיתה אימא והדר ילדתיה כו'. כלומר בזה הענין מכי יולד נפקא דכיון דמתה אימיה אין נולד בדרכו בדרך דוב הנולדים דרוב נולדים בחיי אמם נולדים אלא פשיטא זה פירש למיתה כו' אי אמרת בשלמא בענין חיותא בסוף לידה כו' היינו דאיצטריך בזה ענין בזה פירש למיתה וזה פירש לחיים למעט מתתא אמו דמכי יולד לא נפקא רבנה ענין יהא פסול דכי אית ביה חיותא בתחלת לידה אע"ג דבסוף לידה לא דוי חיותא כי יולד קיימן ביה אלא אי אמרת לא בענין חיותא בסוף לידה וכי אתא תתא אמו פרט ליתוב דמתה אימיה והדר ילדתיה למה לי תתא אמו מכי יולד נפקא דכי מתה אימיה והדר ילדתיה לא קיימן ביה כי יולד ופסול אלא ודאי בענין חיותא בסוף לידה. ומטעם זה צריך תתא אמו דמכי יולד לא מצינן למפסל: בד"א ביד כו'. כלומר דקילה הבהמה לפשוט ולהחזיר ביד מברגל: יד אין רגל לא. כלומר רגל אע"פ שלא החזיר: דקה אין גסה לא. כלומר גסה בין פשטה ולא כפפה ובין כפפה ולא פשטה שכשרה: השוחט לנכרי שחיטתו כשרה. כלומר ישראל השוחט לנכרי שחיטתו כשרה ור' אליעזר פוסל דטמא מחשבת נכרי לע"ז: מחצר כבד שלו שקורין אבא בלע"ז. מקום (שאין) שהמחשבה פוסלת עלידם במוקדשים שאם חישב בזריקת דם על מנת להקטיר איפורים חוץ לזמנו פסול: אין הכל הולך אלא אחר העובד שאם בעלים חישבו לפסל אין במחשבתו כלום. הני תנאי אית להו דר' אליעזר בר' יוסי. כלומר ת"ק ור' אליעזר בר' יוסי דתניא אמר ר"א בי"ר יוסי שמעתי שהבעלים מפגלים. כלומר מחשבת בעלים אם מחשבים לפסול כשהכהן עובד מהני מחשבתן לפסול במחשבת כהן ולענין חולין אע"ג דישראל שוחט מצי נכרי בעל הבהמה לפסול כשמחשב לע"ז: זה מחשב וזה עובד לא אמרינן וכיון דישראל שחט לאכול לאו כמיניה לפסול: כי אמרינן זה מחשב וזה עובד בבנים. כלומר בקדשים דמולין לפסול ולפעל הבעלים אבל חולין בתרן ששוחט

מסורת הש"ס

א) ס"ק עז: נדה מא. [כסוכות יב. ת. מז.], ב) [נ"ל זו], ג) [תוספתא פ"ב ה"ב ש"ס], ד) [מתיפס' לא בר' דקה וכ"ה בר"ח ס"ל], ה) [ס"א בעיני מענין הכהף עין עיוור ערך רפדה וכ"ל בטוש"ע יעיין כ"ז], ו) [לעיל לא.], ז) [מכוס מו., ח) [בס"ל: לנכרי, וכן לקמן (נכרי), ט) [לעיל יב. לקמן קנח: ניטין מה: ע"ז לב: ע"ש], י) [מכוס מו:], יא) [בס"ל: לנכרי, וכן לקמן (נכר, לנכר), יב) [ל"ל לרבה], יג) כס"ל: לנכר, וכן לקמן (נכר, לנכר), יד) [ל"ל ע"ש תוס' ד"ה כמנה], טו) [מסקנא לכתים בהכין], טז) עי' בגמ' לא. [פסחים נט:], יז) [וע"ע תוס' סוכה מו. ד"ה פרק ומוס' עירובין מו: ד"ה פרק ומוס' כסוכות ת: ד"ה לתמר].

לעזי רש"י

איברי"ש [איברי"ש]. סרעפת.

מוסף רש"י

פרט לכלאים. מן הטוב ומן הכבש (נדה מא.) דפסול לקרבן (ב"מ עז:). פרט לנדמה. לפיט דומה לאמיו ולא לאמו. שבא מעל ומכל ודומה לעז (שם ובעי"ר בכורות נ:). אי: אביו ואמו מן הטוב וכיון דכבש (נדה מא.). ור"א פוסל. שסתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים ופגלים. כלומר הכהן אם קיבל הכהן בשחיקה וחישבו הכעלים עליה על פיגול הוי פיגול (שם).

שיטה מקובצת

א) פרט ליוצא דופן והיה שבעת ימים: ב) ולא החזירה פסולה החזירה בשרה בר"א וכו': ג) ד' ימים פרט למחוסר זמן ואפי' אמו קיימת: ד) תחת אמו יהיה שעה אחת וכו' אילימא דילידתיה אמיה בליה ולאחר שעה מתה: ה) לפי שנאמר ז' ימים יהיה עם אמו יכול שיהא עם אמו כל שבעה ת"ל תחת אמו: ו) בנכר לידה אתי דאי אמרת בשלמא אחר לידה: ז) דאכתי ל"ל יוצא דופן ש"מ כל כולהא: ח) אית להו דר' אליעזר בר' יוסי וכו' דטעמיה: ט) ס"ל דטעמיה כדמפרש ואזיל: י) ואי לא סתם מחשבה נכרי: יא) ור' יוסי פליג אתי' ואי' אליעזר כל זה נמחק: יב) אין להוכיח מכאן. נ"ב עי' תוס' בכורות דף יח ע"א:

לא כשב פרט לכלאים. תימה דהכא לו למעט וכפ"ק (לעיל דף כג.) קאמר לו לרבות פלגם וגבי לוחו ואת בנו נמי דרשינן (לקמן דף עח.) לו שה לרבות כלאים ויש לומר דגבי פלגם ממילא אימעיט ולא צריך קרא אלא לרבות וכן לגבי לוחו ואת בנו ממילא אימעיט כלאים דשור ושה לו אתה יכול להוציא כלאים מבייחס אבל הכא כשב ועז כמיני שאתה יכול להוציא כלאים מבייחס וממילא איתרבו להכי כתיב לו למעט ובכי האי גונא משני במרובה (כ"ק דף עז:) גבי וטבחו לו מכרו ויפס תאמר אם כן מאו עז היה למעט כלאים שאתה יכול להוציא כלאים מבייחס ומאו כשב נדמה ויש לומר דנדמה אינו דאוי כל כך למעוטי כמו כלאים ולהכי מעוטא קמא מוקמינן בנדמי טפי בכלאים והדר ממעטינן נדמה דנדמה לא ממעטינן אלא משום דדמי לכלאים:

אלא דמתה והדר ילדתיה. והא דאמר בפרק יוצא דופן (נדה דף מד.) ובפרק מי שמת (כ"ב דף קמב:) דעובר מיית בבטנא היינו היכא דמתה מעצמה כדאמר בפ"ק דערכין (דף ג.) דוולד אחידי דזוטר חיותיה עיילא טיפתא דמלאך המות ומתתכא לסימניו אבל נהרג לא:

אלא זה פירש למיתה וזה פירש לחיים יב. מין להוכיח מכאן דאפילו בידי שמים אפשר יג) לעמלא דקרא איכא למימר דאיצטריך אם יבא אליהו ויאמר שנעמלוס נעשה ושבקינן לקרא יד) דאליהו דמיק ומוקי לאנפשיה טו):

מחצר כבד שלה. לאו דוקא נקט יותרת הכבד משום דעולה לגבוה והוא כאלו דם אלא אפילו מית של שאר בשר נמי כדאמרינן בגמרא יהיב זוזא לטבחא ישראל מאי אוכמא דמלתא הוא דנקט:

פסולה שסתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים. ואם תאמר לקמן (דף לט: ושם) גבי השוחט לשם הריס דקתני פסולה ודייק עלה פסולה אין זבחי מתים לא פיגול ולא מיתסרי בהנאה והכא קתני רבי אליעזר אומר פסולה ואע"ג דאסור אף בהנאה כדקתני שסתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים ויש לומר דלקמן דייק מדלא קתני הרי אלו זבחי מתים אבל הכא אייתי דאמרי דבנן

הני תנאי אית להו דרבי אליעזר בר' יוסי. פירוש רבנן ורבי אליעזר דמתניתין אבל ר' יוסי לא סבר ליה כוותיה דהא אמר דאין הכל הולך אלא אחר העובד: כוכבים: **אבל רבי יוסי קל** ריש **וחומר.** דלא מהניא בה מחשבת בעלים הואיל ושראל שחיט לה: **ומה** **במקום שמחשבה פוסלת.** דהיינו במוקדשין דכתיב (ויקרא ז) לא יחשב קרי ביה לא יחשב לאוכלה ביום השלישי כי פגול יהיה והכי מפרש בזבחים (דף כט:): **אין הכל הולך אלא אחר העובד.** דכתיב המקריב לא יחשב אבל בעלים לא פסלי במחשבתן כי מקריב לה כהן: **מקום שאין המחשבה פוסלת.** כגון בחולין כלומר חולין שאין המחשבה פוסלת בהם. ובגמרא (לט.) מפרש מאי קאמר דהא מחשבת עבודת כוכבים פסלה בהו דהא זבחי מתים איקרו (תהלים קו) מה מת אסור בהנאה אף מקרובת עבודת כוכבים אסורה בהנאה (ע"ז כט:): **גמ' והני תנאי.** תנא קמא ורבי אליעזר אית להו דר"א בר' יוסי יא) כלומר דטעמיה דתנא קמא דמכשר לאו משום דאין מחשבה הולכת אלא אחר העובד דא"כ היינו ר' יוסי אלא בר"א בר"י שכיחא להו יב) טעמיה מפרש וחזיל: **שהבעלים מפגלין.** וטעמא מפרש בזבחים בפרק כ"ש (דף מז.) כפופו דכתיב (במדבר טו) והקריב המקריב וגו' אלמא בעלים קרי מקריב הלכך אימתיהו כבלא המקריב לא יחשב אם תאבו על שחיטת כהן אי אם זריקתו ע"מ לאכול חוץ לזמנו הוי פיגול: **מיהו תנא קמא.** דמכשר: **סבר אי הוה שמעיניה.** לעובד כוכבים דחשיב על שחיטת ישראל ואמר שחיטת בהמה זו לעבודת כוכבים הוא אסורה דהמניא מחשבת בעלים כר' אליעזר בר' יוסי ואי לא יג) שמעיניה דחשיב סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים לא אמרינן: **וה עובד.** משום שחיטת פגים נקט לה דאפילו בקרבן ס"ל לר' יוסי דאין הבעלים מפגלין יד) ורבי יוסי פליג אתנא קמא ואתי אליעזר: **איכא דאמרי אפילו בדשמעיניה.** לעובד כוכבים דחשיב פליגי רבנן עליה דר"א ואית להו לתרוייהו בעלים מפגלין בקרבן כר' אליעזר בר' יוסי ובגי חולין פליגי: **חוץ מפגים.** מחשבת עבודת כוכבים בחולין ממחשבת פיגול בקרבן: לא

פרט לכלאים. כן רחל ומייתי שפסול לקרבן ומרבויא דאו דריש ליה: **נדמה.** עז שילדה מתייתם כמותה ובנה דומה לרחל: **פרט ליוצא דופן.** שקרעוה והוציאוהו פעמים שמתה ופעמים שחיה: **ז' ימים פרט למחוסר זמן.** ג) שלא הגיע לז' ימים ואפילו אמו קיימת: **תחת אמו.** ד) היה שעה אחת פרט ליתום וה"ד האי יתום אילימא דילידתיה אמיה ולאחר שעה מתה לעולם מיהו בתמיה וכי לעולם צריכה לחיות והא תחת אמו ה) קרינן ביה והא ליכא למימר דאשמעינן קרא שתמיה אמו כל ז' דתניא בת"כ ו) ר' יוסי הגלילי אומר מה תלמוד לומר תחת אמו לפי שנאמר ז) ז' ימים יהיה עם אמו יכול ח) תחת אמו יכול ט) אפילו תמיה אמו יכול אפילו יצא ממנה כשהיא מתה ת"ל עם אמו משמע שנשיכם בעולם אחד שתהא קרויה אמו הא כיצד אפילו מתקיימה לו אמו שעה אחת והאי תחת אמו משמע ליה לרבי יוסי הגלילי מליפי אמו שמתה אמו והוא נשאר במקומה: **אלא דמתה והדר ילדתיה.** היינו יוצא דופן דכל שקרעוה והוציאוהו את ולדה בין מתה ובין מיה הוי יוצא דופן: **זה פירש למיתה.** אמו כלומר בשעת מיתתה ילדה דרך הרחם ואשמעינן קרא דבעינן חיות עד גמר לידה ולאחר לידה מעט ואי לא ה"ל יתום דעל כרחיה האי תחת אמו למעוטי היה נאמצע לידה ומתה בגמר לידה אתי ו): **אי אמרת בשלמא.** אחר סוף לידה אשמעינן דבעינן חיותא שיצא כולו מחיים ולמעוטי מתה בגמר לידה: **הייגו.** דלא אימעיט ליה מתה בסוף לידה מכי יולד פרט ליוצא דופן דהאי נמי לאו יוצא דופן הוא כי מתה בגמר לידה: **אלא אי אמרת לא בעינן חיותא בסוף לידה.** וקרא למעוטי מתה בנאמצע לידה אתא: **למה לי קרא מכי יולד נפקא.** דאכתי ה"ל יוצא דופן ז) אלא ש"מ כל מלתא דבעו בה רבנן חיותא בעינן שיהא חיות בגמר לידה: **פסולה.** אם מסוכנת היא דדרכה לעשות כן בהולאת נפש: **נפה.** לאו אורחה בהכי וחיותא הוא: ריפרוף כגיר מכשכוש: **כולהו תנאי.** לשון קושיא הוא כלומר למה ליה ח) לרבה לאשמועינן דהלכתא הכי הא סתם מתניתין היא: **מתני' ורבי אליעזר פוסל.** דכיון דבהמה דעובד כוכבים ט) היא אע"ג דשראל קשחיט מהניא ביה מחשבת עובד כוכבים דסתם מחשבתו לעבודת כוכבים: **אבל רבי יוסי קל וחומר.** דלא מהניא בה מחשבת בעלים הואיל ושראל שחיט לה: **ומה** **בזבחים** (דף כט:): **אין הכל הולך אלא אחר העובד.** דכתיב המקריב לא יחשב אבל בעלים לא פסלי במחשבתן כי מקריב לה כהן: **מקום שאין המחשבה פוסלת.** כגון בחולין כלומר חולין שאין המחשבה פוסלת בהם. ובגמרא (לט.) מפרש מאי קאמר דהא מחשבת עבודת כוכבים פסלה בהו דהא זבחי מתים איקרו (תהלים קו) מה מת אסור בהנאה אף מקרובת עבודת כוכבים אסורה בהנאה (ע"ז כט:): **גמ' והני תנאי.** תנא קמא ורבי אליעזר אית להו דר"א בר' יוסי יא) כלומר דטעמיה דתנא קמא דמכשר לאו משום דאין מחשבה הולכת אלא אחר העובד דא"כ היינו ר' יוסי אלא בר"א בר"י שכיחא להו יב) טעמיה מפרש וחזיל: **שהבעלים מפגלין.** וטעמא מפרש בזבחים בפרק כ"ש (דף מז.) כפופו דכתיב (במדבר טו) והקריב המקריב וגו' אלמא בעלים קרי מקריב הלכך אימתיהו כבלא המקריב לא יחשב אם תאבו על שחיטת כהן אי אם זריקתו ע"מ לאכול חוץ לזמנו הוי פיגול: **מיהו תנא קמא.** דמכשר: **סבר אי הוה שמעיניה.** לעובד כוכבים דחשיב על שחיטת ישראל ואמר שחיטת בהמה זו לעבודת כוכבים הוא אסורה דהמניא מחשבת בעלים כר' אליעזר בר' יוסי ואי לא יג) שמעיניה דחשיב סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים לא אמרינן: **וה עובד.** משום שחיטת פגים נקט לה דאפילו בקרבן ס"ל לר' יוסי דאין הבעלים מפגלין יד) ורבי יוסי פליג אתנא קמא ואתי אליעזר: **איכא דאמרי אפילו בדשמעיניה.** לעובד כוכבים דחשיב פליגי רבנן עליה דר"א ואית להו לתרוייהו בעלים מפגלין בקרבן כר' אליעזר בר' יוסי ובגי חולין פליגי: **חוץ מפגים.** מחשבת עבודת כוכבים בחולין ממחשבת פיגול בקרבן: לא

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com